

Đến với Cù Lao Chàm, du khách không những thưởng ngoạn phong cảnh như tuyệt đẹp với biển xanh, cát trắng, nắng vàng cùng những rặng san hô tuyệt đẹp, mà du khách còn bị thu hút bởi những giá trị văn hoá tinh thần, các hình thái văn hoá phi vật thể vốn đặc biệt ở lưu vực biển, thềm lục địa, sâu kín trong cuộc sống đời thường của các thế hệ cư dân vùng biển đảo, mà trong đó lưu vực là một trong những lưu vực tiêu biểu của cư dân xã đảo này. Lưu vực năm nay diễn ra trong 2 ngày 23-24/4/2012 (tức ngày mùng ba và mùng bốn tháng âm lịch).

Việc tôn sùng, tín bái cá Ông là một tập tục có từ lâu đời của cư dân vùng ven biển miền Trung Việt Nam. Có thể nói, nơi nào có người dân sinh sống làm ăn thì nơi đó có lăng Ông để thờ cá Ông. Quan niệm của những người đánh cá cho rằng, cá Ông là vị thần biển có nhân tính, thường xuất hiện cứu vớt những người bị nạn trên biển, là vị cứu tinh kịp thời của dân chúng trên vùng biển mênh mông khi gặp nguy tai. Vì vậy, khi có cá Ông (lò y) do đánh nhau với cá mập, cá xà, trôi dạt vào bờ thì người ta có nhiệm vụ phải làm đám tang đúng theo sách Thảm mai gia lễ, sau đó chôn cất và đưa xác vào lăng thờ cúng. Trước đây, nhà nước phong kiến Việt Nam cũng công nhận vai trò quan trọng của cá Ông đối với người dân, nên đã thiết lập ban sắc phong, gia tặng một là “Nam Hải Cù Lao Chàm Lĩnh tôn thần” và cho người dân khắp nơi xây lăng lập miếu thờ.

Ở Cù Lao Chàm, khi người dân phát hiện được xác cá ông lưu giữ thì đem mai táng tại Bãi Ông (thôn Bãi Ông), vì nơi đây bãi biển có đất đỏ và có đất đai rộng rãi nên rất thuận lợi cho việc mai táng. Sau khi chôn được 3 năm, người ta đào lấy xác cá ông, dùng rượu rửa sạch và thắp hương thờ tại lăng Ông ở Bãi Làng.

Hàng năm, trước khi chuồn bè ra khơi đánh bắt cá voi nam, người dân Cù Lao Chàm thường tổ chức lễ cúng tại lăng Ông gọi là lễ cừ u ngừ. Lễ này đặc biệt khác quy mô với sự tham gia của cư dân vùng biển sinh sống trên đảo và đồng đảo người dân ở các vùng lân cận. trong ngày

Lò, ngoài việc cúng tế, người ta còn tổ chức hát bả trèo mà người dân địa phương quen gọi là hát chèo (hát bả trèo hay hát chèo là ví a hát ví a côm chèo dân địa phương tác chèo thuyền, chỉ không phải như hát chèo miền Bắc).

Hát bả trèo trong Lò Cù u ngọ (Nguồn ảnh internet)

Lò cúng cù u ngọ được diễn ra theo nghi thức tổ lễ truyền thống và có thể bao gồm nay cá địa phương. Lễ tế thần diễn ra trong hai ngày, ngày đầu người ta tổ chức bày trí trên thiếc trong lẵng; đến tối thì tiến hành cúng lễ túc (còn gọi là lễ cáo yết hay lễ tiễn thần). Sang ngày hôm sau thì tổ chức lễ nghinh thần. Đến tiến hành lễ nghinh, người ta làm một kiệu thần rồi đi lên một chiếc thuyền lớn, trên thuyền trang trí cờ hoa, cờ hội rất là lung lay. Ngoài ra, còn bố trí chiêng trống, đi nhấc đi phở trong lễ nghinh thần. Sau khi nghinh thần và người ta tiến

hành cúng âm linh, cừu an. Lò cúng âm linh kéo dài khoảng hơn một giờ, sau đó ngừời ta hoá vàng mã và tiếp tục phởn tở ông Ngừc Lân Nam Hời. Lò tở Ông thờ thờ ngừ bao gồm ba phởn chính đó là sỏ hiởn lỏ, á hiởn lỏ và chung hiởn lỏ; Trong lò cúng bao giờ cũng có xỏ ngừ tở, đở c vắn tở và đi gia lỏ. Thành phởn tham đở chỏ yỏu trong lò tở là các cở cao tuởi, cở dân đở a phởn ngừ và ngừ dân ở các vùng lân cởn. Thông thờ thờ ngừ sau khi kết thúc tở lỏ là phởn hát chèo bở trỏ o, trỏ c đây ngừời ta còn tở chỏ c hát bở i 6,7 ngày. Sau lò cừu ngừ, ngừ dân thờ thờ ngừ tở chỏ c các hoỏ t đở ng thờ thao vui chỏ i giỏ i trí nhỏ : đua thuyỏ n, lỏ c thúng chai, kéo co...

Mỏ c đứch chính cở a lò cúng cừu ngừ và hát bở trỏ o là nhân lúc trỏ c khi ra khỏ i, ngừời ta tở chỏ c cúng ông Nam Hời và chỏ thờ n đở cừu mong làng xóm bình yên, nhỏ ng ngừời ra khỏ i đở c thuỏ n buỏ m xuôi gió, đánh bở t đở c nhiỏ u hỏ i sỏ n. Lò cừu ngừ ở Cù Lao Chàm là mỏ t trong nhỏ ng lỏ hỏ i dân gian truyỏ n thờ thờ ngừ tiêu biỏ u cở a xỏ Cù Lao; Đây là mỏ t lỏ hỏ i gỏ n liỏ n vỏ i tín ngừ thờ ng sông nỏ c cở a đỏi da sỏ nhân dân làm nghỏ biỏ n nên mỏ i khi tở chỏ c đở u thu hút đởng đở o quỏ n chúng tích cở c tham gia. Qua lò hỏ i này có thờ thờ y đở c sỏ phong phú, đỏi đở ng vỏ các hoỏ t đở ng văn hoá lỏ hỏ i ở Cù Lao Chàm.

Ban quỏ n lý du lỏ ch Cù Lao Chàm